

RECEȚIONAT

Agenția Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare

2024

RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL 2024

privind implementarea proiectului din cadrul concursului

Programe de postdoctorat pentru anii 2024-2025

Proiectul: *Viața cotidiană în RSS Moldovenească în contextul transformărilor politice, sociale și economice (1944-1961)*

(titlul proiectului)

Cifrul proiectului: 24.00208.0807.09/PD I.

Prioritatea strategică: Provocări societale

Rectorul/Directorul organizației

Alexandra Barbăneagră

Președintele Consiliului Științific SUD

Constantin Ciorbă

Conducătorul proiectului

Adrian Dolghi

Chișinău 2024

AGENȚIA NAȚIONALĂ PENTRU
CERCETARE ȘI DEZVOLTARE
RECEȚIONAT

" 06 " 12 20 24

№. 642

CUPRINS:

1. Scopul etapei 2024
2. Obiectivele etapei 2024
3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2024
4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei 2024
5. Rezultatele obținute
6. Diseminarea rezultatelor la foruri științifice
7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului 2024
8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului 2024
9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului 2024
10. Dificultăți în realizarea proiectului: financiare, organizatorice, legate de resursele umane
11. Recomandări, propuneri
12. Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice publicate în anul 2024 (Anexa 1)
13. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2024 în limba română și în limba engleză (Anexa 2)
14. Executarea devizului de cheltuieli din contractul de finanțare pentru anul 2024 (Anexa 3)
15. Componența echipei conform contractului de finanțare pentru anul 2024 (Anexa 4)

1. Scopul etapei 2024 conform proiectului depus la concurs (obligatoriu)

Pentru anul 2024 au fost planificate 2 etape ce urmăresc scopurile:

- I. Documentarea științifică a cercetării structurilor vieții cotidiene din RSS Moldovenească în anii 1944-1961
- II. Valorificarea materialului documentar și empiric în cercetarea structurilor vieții cotidiene: munca și alimentația în RSSM

2. Obiectivele etapei 2024 (obligatoriu)

1. Identificarea și cercetarea documentelor inedite din arhive referitoare la aspecte structurile vieții cotidiene în RSSM (locuință alimentație, vestimentație, timp liber)
2. Evaluarea impactului ideologiei asupra vieții cotidiene, cu accent pe modul în care aceasta a modelat diferite aspecte ale vieții populației.
3. Relevarea și examinarea în profunzime a structurilor și componentelor vieții cotidiene: munca și alimentația.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei 2024 (obligatoriu)

Etapa I (2 ianuarie – 30 iunie 2024)

1. Cercetări ale fondurilor Arhivei Naționale a Republicii Moldova, Arhivei Organizațiilor Social Politice, a Arhivei orășenești din Bălți, a celor raionale din Glodeni, Ștefan-Vodă, Cahul.
2. Elaborarea chestionarului de interviu a respondenților.
3. Intervievarea a 50 de respondenți din diferite regiuni ale țării (Chișinău, Glodeni, Ștefan-Vodă, Cahul, Bălți, ce au avut diverse ocupații, și care au activat în anii 1944-1961.
4. Cercetarea și sistematizarea documentelor și a materialului empiric colectat. Valorificarea materialului documentar și empiric prin elaborarea unui articol științific la tema: „impactului ideologiei asupra vieții cotidiene”, propus pentru publicare la o revistă indexată SCOPUS.
5. Diseminarea rezultatelor științifice la 2 conferințe științifice internaționale.

Etapa II (1 iulie – 31 decembrie 2024)

6. Elucidarea în cadrul a 2 articole științifice propuse spre publicare în reviste indexate internațional referitoare la cotidianul oamenilor muncii în mediul rural și cel urban, alimentația publică.
7. Sistematizarea și prelucrarea materialelor documentare și empirice și includerea în manuscrisul Volumului de documente.
8. Sinteza rezultatelor obținute și formulare concluziilor și recomandărilor preliminare.

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei 2024 (obligatoriu)

Acțiunile planificate au fost realizate în totalitate

1. Au fost desfășurate cercetări în fondurile Agenției Naționale a Arhivelor în Direcția Generală Arhiva Națională au fost cercetate fondurile: R-2854 - Ministerul Construcțiilor al R.S.S.M.; 2857 - Ministerul Industriei Cărnii și a Laptelui al R.S.S.M.; Trustul orășenesc Chișinău al

ospătăriilor, cantinelor, restaurantelor și a cafenelelor; 3090- Ministerul Sănătății al R.S.S.M. Din cadrul Direcției Arhiva Organizațiilor Social Politice au fost studiate fondurile A-51 – Comitetul Central al PC(b)M; 7 - Comitetul Județean Bălți al PC(b)M; 12 - Comitetul orășenesc Chișinău al PCM; Comitetul raional Grigoriopol al PCM și organizațiile lui primare de partid; Comitetul raional Glodeni al PCM și organizațiile lui primare de partid.

În total au fost cercetate au fost cercetate 300 de dosare de documente; au fost digitalizate 500 de documente; 193 documente au fost incluse în Volumul de documente.

2. A fost elaborat 1 chestionar de interviu a respondenților. Au fost intervievate 50 de persoane. Rezultatele chestionării vor fi valorificate în cercetare.

3. Au fost cercetate și sistematizate documentelor și a materialului empiric colectat. A fost elaborat un articol științific și expediat spre publicare la revista indexată SCOPUS Transilvania:

A. Dolghi. Documentarea vizuală în cercetările istorice și etnologice din Basarabia și Republica Moldova (sfârșitul secolului al XIX-lea - începutul secolului XXI).

4. Rezultatele cercetărilor au fost diseminate în total la 10 manifestări științifice naționale și internaționale.

5. Au fost elaborate trei articole științifice și propuse spre publicare în reviste și culegeri ale manifestărilor.

A. Dolghi. Transformările în vestimentația populației rurale din RSS Moldovenească în anii 1944-1961. In: Conferința cu participare internațională cu tema Patrimoniul cultural imaterial în contextul păstrării și valorizării peisajului cultural. Materialele conferinței. Baia Mare, 2024. p. ?-?, ISBN. ?-?.

A. Dolghi. Reprezentări ale cotidianului în opera științifică și literară a lui Mircea Eliade. In: Conferința științifică națională cu participare internațională. Probleme Sensibile și Controversate ale Societății Contemporane. 25-26 octombrie 2024. Materialele conferinței. Chișinău 2024. ISBN ??? (culegerea este în proces de editare)

A. Dolghi. Transformările în vestimentația populației RSS Moldovenești în contextul realităților sociale și economice din anii 1944-1961. In: Anuar Acta Terrae Fogarasiensis 2024, p. ?-?. ISSN 2285 – 5130.

A. Dolghi. Documentarea vizuală în cercetările institutului social român din Basarabia. In: *Buletin Științific. Revista de Etnografie, Științele Naturii și Muzeologie (Serie Nouă)*, 2024, nr. ?, pp. ?-?. ISSN 1857-0054.

7. Materialul documentar cercetat, descifrat. 193 de documente au fost traduse din limba rusă în limba română.

8. A fost elaborat studiul introductiv al volumului de documente în baza documentelor incluse în Volum.

9. A fost efectuată sinteza rezultatelor obținute și formulate concluziile preliminare. În baza acestor concluzii a fost elaborată încheierea la Volumul de documente publicat.

5. Rezultatele obținute (descriere narativă 3-5 pagini) (obligatoriu)

Cercetarea asupra vieții cotidiene în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească (RSSM) între anii 1944 și 1961 se bazează pe o analiză detaliată a documentelor istorice și a lucrărilor teoretice ale unor cercetători de renume, precum Mircea Eliade, Fernand Braudel și Sheila Fitzpatrick, fiecare contribuind la o înțelegere mai profundă a cotidianului în contextul totalitar.

Principalele rezultate sunt următoarele:

Au fost incluse în circuitul științific 193 de documente inedite identificate în fondurile Agenției Naționale a Arhivelor, care au fost traduse în limba română și publicate în Volumul „Viața cotidiană în RSS Moldovenească (1944-1965). Studiu și documente. Aceste vor servi în calitate de surse pentru cercetările următoare în cadrul proiectului.

În studiul științific introductiv al volumului de documente a fost conceptualizat și definit cotidianul. Cotidianul este definit prin prisma lucrărilor lui Eliade, Braudel și Fitzpatrick. Eliade abordează cotidianul ca un spațiu al tensiunii între sacru și profan, argumentând că viața de zi cu zi este marcată de o secularizare profundă în societățile comuniste. Braudel, pe de altă parte, subliniază importanța structurilor materiale și economice care guvernează existența cotidiană, evidențiind cum aceste structuri influențează identitățile culturale. Sh. Fitzpatrick analizează impactul politicilor staliniste asupra vieții cotidiene, arătând cum cetățenii au dezvoltat strategii de adaptare în fața represiunii.

Au fost elucidate realitățile sociale. Studiul a identificat principalele realități sociale care au definit viața de zi cu zi în RSSM. Acestea includ organizarea socială bazată pe ideologia comunistă, colectivizarea și industrializarea, toate având un impact profund asupra condițiilor de trai ale populației. Regimul comunist a impus un sistem de distribuție centralizat care a dus la lipsuri frecvente de produse esențiale.

Au fost analizate condițiile de trai. În perioada 1944-1961, cetățenii din RSSM s-au confruntat cu dificultăți semnificative în accesul la alimente și locuințe adecvate. Documentele studiate arată că autoritățile reglementau strict accesul la locuințe și că condițiile de trai erau adesea precare, generând tensiuni sociale. De asemenea, propaganda ideologică era omniprezentă, influențând nu doar educația, ci și relațiile interumane.

Sistemul de aprovizionare prin cartele alimentare a fost studiat ca o formă de control al resurselor în condițiile de penurie generală. Cercetarea a evidențiat dificultățile în distribuirea echitabilă a produselor, precum și fenomenele de corupție și speculație care au agravat lipsurile populației.

Prin cercetarea rechiziționării produselor agricole a fost demonstrate presiunile economice exercitate asupra populației rurale, inclusiv abuzurile administrative și efectele acestora asupra stării materiale a țăranilor.

A fost constatat că dezvoltarea industrială și „dezghețul hrușciovist” au fost puncte cheie în îmbunătățirea condițiilor de trai. Creșterea producției industriale și investițiile în industrie au contribuit la restabilirea economiei postbelice.

Au fost documentate eforturile de modernizare a infrastructurii educaționale, culturale și sanitare, care, deși limitate de resurse insuficiente, au avut un impact pozitiv asupra nivelului de alfabetizare și a accesului la servicii medicale.

Cercetarea problematicii spațiului locativ și a condițiilor de trai: Cercetarea a reliefat criza locativă acută, caracterizată prin aglomerare și condiții sanitare precare. Măsurile întreprinse de autorități pentru construcția de locuințe au fost insuficiente pentru a răspunde cererii, menținând tensiunile sociale în mediul urban.

Studiul a subliniat dificultățile în aprovizionarea cu îmbrăcăminte și încălțăminte, influențate de prioritățile economice ale regimului. În pofida extinderii producției industriale, calitatea și cantitatea mărfurilor au rămas insuficiente pentru a satisface nevoile populației.

Au fost documentate intervențiile Partidului Comunist în viața privată a cetățenilor, inclusiv în aspecte precum căsătoria, comportamentul personal și educația. Controlul strict și propaganda au fost folosite pentru a modela identitatea și gândirea cetățenilor conform idealurilor comuniste.

A fost elucidat cu populația s-a adaptat în condiții de constrângere. În ciuda dificultăților, populația a demonstrat reziliență, dezvoltând strategii de supraviețuire și adaptare. Cercetarea a evidențiat modul în care indivizii au navigat restricțiile și au găsit soluții ingenioase pentru a-și menține existența în condiții de austeritate.

Au fost analizate distincțiile între timpul sacru și timpul profan, așa cum sunt prezentate în lucrarea lui Mircea Eliade, „Sacrul și profanul”. S-a evidențiat că timpul sacru este asociat cu sărbătorile și ritualurile importante, în timp ce timpul profan se referă la activitățile zilnice. În Uniunea Sovietică, sărbătorile civile au fost transformate în instrumente de control al timpului liber, având scopul de a promova valorile comuniste și de a reglementa activitățile cetățenilor

Au fost documentate metodele prin care organizațiile de partid au exercitat un control strict asupra activităților recreative. Au fost monitorizate evenimentele culturale și recreative pentru a asigura conformitatea cu ideologia comunistă. De exemplu, în perioada sărbătorilor, au fost organizate dansuri și spectacole artistice menite să promoveze unitatea și loialitatea față de Partidul Comunist

Cercetarea condițiilor de trai ale țăranilor a relevat dificultățile economice cu care s-au confruntat țăranii din RSS Moldovenească între anii 1944-1949. Politicile fiscale restrictive și infrastructura deficitară au dus la o stare generală de austeritate. Au fost raportate cazuri de foamete organizată și nemulțumiri legate de rechiziționările forțate ale produselor agricole.

S-a investigat impactul colectivizării asupra agriculturii din Basarabia. Procesul a fost marcat de rezistența țăranilor și represiuni severe, culminând cu deportări în masă. Până în 1950, 80% din gospodăriile țărănești au fost colectivizate, ceea ce a dus la distrugerea modului tradițional de viață al acestora

A fost elucidat sistemul de remunerare în colhozuri. Au fost evaluate condițiile de muncă din colhozuri, unde sistemul „trudozilelor” a fost un instrument central pentru gestionarea forței de muncă. Deși destinat să eficientizeze producția agricolă, acest sistem s-a dovedit ineficient din cauza salariilor mici și a condițiilor precare, generând nemulțumiri în rândul colhoznicilor

Un aspect important ale cercetărilor pe parcursul anului a fost cercetarea fenomenului luptei cu speculația. Pe parcursul cercetării a fost constatat că instaurarea unei societăți fără clase presupunea lichidarea elementelor capitaliste, comerțul liber sub orice manifestare fiind considerat în URSS „speculație” – activitate economică ilegală. Erau considerate legale doar veniturile persoanelor fizice obținute la locul de muncă. Conform dreptului sovietic, „specula” însemna achiziționarea și revânzarea în scopul obținerii de profit a produselor agricole și a bunurilor de larg

consum. „Specula” era considerată o infracțiune care încalcă principiile comerțului sovietic și aducea prejudicii intereselor consumatorilor.

Deficitul cronic de bunuri de larg consum și lipsa produselor de calitate după cel de-al Doilea Război Mondial au creat un teren fertil pentru apariția pieței negre. Sistemul economic planificat nu reușea să satisfacă cererea reală a populației, generând o discrepanță între oferta și cererea de produse. Prețurile fixe stabilite de stat, adesea sub valoarea reală a mărfurilor, au încurajat apariția unui comerț paralel cu prețuri mai mari. Obiectul „speculei” deveneau adesea mărfurile furate sau obținute ilegal din instituțiile de stat, întreprinderi industriale sau comerciale. Se cumpărau și se revindeau produse agricole și industriale, vite, se achiziționau cereale și făină la prețuri mici de la colhozuri, iar pâinea era vândută la prețuri majorate pe piețe, iar în anii 1944-1947 s-a practicat „specula” cu cartele alimentare.

Autoritățile au implementat o serie de măsuri administrative pentru a combate „specula”. Acestea includeau reglementări stricte privind prețurile și controlul asupra piețelor. În 1945, s-au efectuat controale riguroase asupra piețelor din Chișinău, unde au fost reținuți „speculanți” care vindeau produse alimentare la prețuri majorate. În diferite raioane ale RSSM au fost prinse persoane care achiziționau haine și încălțăminte din regiunile Moscova, Ivanovo și Kiev și le comercializau la prețuri ridicate în piețe, altele comercializau produse alimentare, sau făceau comerț cu chibrituri și pâine. Organele de miliție au confiscat bunuri și bani de la persoanele vinovate și au aplicat sancțiuni penale. Autoritățile au încercat să mobilizeze populația în lupta împotriva „speculei”, încurajând cetățenii să raporteze cazurile observate. Acest lucru a fost realizat prin campanii de informare și prin implicarea activă a organizațiilor de partid și comsomoliste. Au fost verificate activitatea organelor de partid și de stat, a întreprinderilor iar persoane identificate vinovate de ineficiență în lupta cu „specula” au fost sancționate.

Conform datelor miliției, „specula” era practică nu doar angajați ai organizațiilor comerciale apropiați de produsele deficitare, dar și de militari, muncitori și funcționari cu salarii mici. Anularea sistemului de cartele în decembrie 1947 a subminat baza „speculei” la scară largă, dar nu a eliminat-o complet.

În anii 1960-1980 se finalizează formarea economiei subterane. Articolul 154 din Codul Penal al RSSM din 1961 prevedea măsuri de răspundere pentru „speculă”: fie privare de libertate pe un termen de până la doi ani cu sau fără confiscarea bunurilor, fie muncă corecțională pe un termen de până la un an, fie amendă de până la 300 ruble. Specula minoră, comisă în mod repetat, se pedepsea cu muncă corecțională pe un termen de până la un an sau cu amendă de până la 200 ruble cu confiscarea obiectelor speculei, iar „specula” în calitate de ocupație permanentă sau la scară largă - cu privare de libertate pe un termen de la doi la șapte ani cu confiscarea bunurilor. Pedepse mai aspre primeau speculanții cu valută, metale prețioase și bijuterii. La începutul anilor 1960, la ordinul direct al lui N. S. Hrușciiov, au fost organizate procese demonstrative împotriva „speculanților”. Unul dintre cele mai cunoscute cazul din 1961 al speculanților cu valută I.T. Rokotov, V.P. Faibishenko și D.D. Iakovlev. Inculpații, deși își ispășeau deja o pedeapsă cu închisoarea, au primit o a doua sentință nejustificat de dură - execuția prin împușcare. Acest eveniment a avut un mare ecou internațional. În ciuda numeroaselor scrisori cu cereri de grațiere a condamnaților, sentința a fost pusă în aplicare.

Lupta împotriva „speculației” în RSS Moldovenească a implicat o combinație de măsuri administrative, mobilizarea comunității, sancțiuni pentru „speculanți” și eforturi de îmbunătățire a aprovizionării cu produse. Cu toate acestea, provocările economice și sociale au făcut ca aceste măsuri să fie adesea insuficiente, iar fenomenul a persistat în timp. Criminalizarea activității antreprenoriale a dus la formarea unei atitudini negative față de inițiativa privată și mecanismele de piață care au persistat în timp și reprezintă o reminiscență totalitară în mentalitatea populației cu impact asupra vieții economice.

Un alt aspect important al cercetărilor a fost cercetarea Vestimentației în mediul rural din RSS Moldovenească în anii 1944-1961.

Anii postbelici au fost marcați de transformări profunde în toate sferile vieții sociale din RSS Moldovenească, inclusiv în domeniul vestimentației populației rurale. Studiul se bazează pe analiza materialelor etnografice colectate în cadrul expedițiilor de teren desfășurate de cercetătorii etnografi din cadrul Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS în anii 1946-1961.

Colectivizarea agriculturii, industrializarea și urbanizarea au avut un impact major asupra modului de viață tradițional din mediul rural. Aceste schimbări s-au reflectat și în domeniul vestimentației, care a cunoscut o evoluție graduală de la portul popular la îmbrăcămintea de tip urban. În perioada imediat următoare celui de-al Doilea Război Mondial, portul tradițional era încă larg răspândit în mediul rural. Începând cu anii '50 ai sec. XX, se observă o pătrundere tot mai accentuată a elementelor vestimentare de tip urban în mediul rural din RSSM.

În pofida procesului de modernizare, unele elemente ale portului tradițional au continuat să fie utilizate, mai ales de persoanele în vârstă și în cadrul sărbătorilor. Materialele etnografice evidențiază anumite diferențe în evoluția vestimentației între diverse zone ale RSS Moldovenești: În raioanele nordice, influența urbană s-a manifestat mai devreme și mai pregnant. În centrul republicii, elementele tradiționale s-au păstrat mai bine, mai ales în zonele colinare; În sudul Moldovei, se observă influențe ale portului găgăuz și bulgar în vestimentația populației românofone.

În mediul rural colectivizarea agriculturii, finalizată în 1950, a avut consecințe importante asupra îmbrăcămintei țărănești: dispare treptat țesutul casnic, odată cu extinderea producției industriale de țesături și comercializarea largă a lor; are loc uniformizarea vestimentației de lucru în cadrul colhozurilor și sovhozurilor prin răspândirea largă a „îmbrăcămintei speciale”; apar unele elemente vestimentare specifice noilor profesii agricole (tractoriști, brigadieri etc.) care purtau salopete sau îmbrăcămintea specială. Aceste elemente ale vestimentare specifice activității profesionale, se extindeau și în viața cotidiană a colhoznicilor.

Promovarea noului mod de viață comunist presupunea modele de comportamente, gândire dar și în ce privește aspectul vestimentar, care era diferit de cel tradițional. Detașarea de tradiție a însemnat nu doar modernizarea în stil comunist dar și uniformizarea identității etno-culturale.

Cercetările au subliniat cum politicile comuniste au influențat profund viața cotidiană a cetățenilor din RSS Moldovenească. Transformările sociale și economice au avut un impact durabil asupra identității culturale și spirituale a populației, evidențiind interacțiunea complexă dintre ideologie și realitatea cotidiană.

6. Diseminarea rezultatelor la foruri științifice (obligatoriu)

Conferința Științifică Anuală cu participare internațională. „CERCETARE, INOVARE, DEZVOLTARE”. UPSC „Ion Creangă”, Chișinău, 19 aprilie 2024.

Comunicarea: *Viața cotidiană a muncitorilor din orașul Chișinău în anii 1944-1961.*

Congresul Național al Istoricilor Români: 27-31 august 2024. Suceava. România.

Comunicarea: *Propaganda comunistă versus asigurarea raționalizată cu produse alimentare și mărfuri industriale de larg consum în RSS Moldovenească (1944-1947).*

Congresul Național al Istoricilor Români: 27-31 august 2024. Suceava. România.

Comunicarea: *Aplicarea cunoștințelor și materialelor referitoare la viața cotidiană în RSS Moldovenească în predarea/învățarea istoriei în ciclul gimnazial și liceal: aspecte teoretice și practic.*

Sesiunea anuală internațională de comunicări științifice. Muzeul Țării Făgărașului „Valer Literat”. Făgăraș, România. 4-6 septembrie 2024.

Comunicarea: *Transformările în vestimentația populației RSS Moldovenești în contextul realităților sociale și economice din anii 1944-1961.*

Conferința Națională: Istorie, etnografie și spiritualitate în viziunea personalităților basarabene din a doua jumătate a sec. al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea, Chișinău. Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală. 24 septembrie 2024.

Comunicarea: *Documentarea vizuală în cercetările Institutului Social român din Basarabia.*

Masa rotundă 100 de ani de la constituirea RASS Moldovenești, Asociația Istoricilor din Republica Moldova „A. Moșanu”, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 10 octombrie 2024.

Comunicarea: *Politica statului sovietic față de copiii orfani în RASSM (1924-1940).*

Conferința științifică Perspective contemporane de cercetare în etnologie, muzeologie și științele naturii Ediția XXXV, dedicată aniversării a 135 de ani de la înființarea Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală, 23 octombrie 2024.

Comunicarea: *Vestimentația în mediul rural din RSS Moldovenească în anii 1944-1961 (în baza materialului colectat în expedițiile etnografice).*

Conferința științifică națională cu participare internațională. Probleme Sensibile și Controversate ale Societății Contemporane. 25-26 octombrie 2024.

Comunicarea: *Reprezentări ale cotidianului în opera științifică și literară a lui Mircea Eliade.*

The 2nd International Conference "Heritage Capitalisation And Development - Identity, Innovation, Digitalisation, Environment, Awareness And Security" Heritage – Ideas. October 30-31, 2024, Bucharest, Romania.

Comunicarea: *The fight against "speculation" in the Moldovan SSR in 1944-1961.*

Simpozionul Național România Mare: Unitate, continuitate, diversitate și spiritualitate (Huși, România, 28 noiembrie 2024).

Comunicarea: *Utilizarea fotografiei în cercetările etnografice și sociologice din Basarabia (1918-1940)*.

7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului (obligatoriu)

Cercetarea privind viața cotidiană în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească între anii 1944 și 1961 a generat rezultate semnificative, având un impact profund în diverse domenii.

Contribuția la literatura istorică: Studiul a adus la lumină 193 de documente inedite, traduse și publicate, care îmbogățesc baza de date a cercetărilor istorice. Aceste documente sunt esențiale pentru viitoarele studii, oferind perspective noi asupra vieții cotidiene în regimul comunist.

Conceptualizarea cotidianului: Definirea cotidianului prin prisma lucrărilor lui Mircea Eliade, Fernand Braudel și Sheila Fitzpatrick v-a permite o înțelegere multidimensională a experienței umane în contexte totalitare, influențând astfel cercetările viitoare în domeniul istoriei sociale și culturale.

Îmbunătățirea conștientizării istorice: Studiul realităților sociale din RSSM a evidențiat dificultățile cu care s-au confruntat cetățenii, cum ar fi lipsurile alimentare și condițiile de trai precare. Aceasta contribuie la o mai bună înțelegere a istoriei recente și a impactului regimurilor totalitare asupra vieții cotidiene.

Reziliența comunității: Cercetarea a subliniat modul în care populația a dezvoltat strategii de adaptare și supraviețuire în fața represiunii, ceea ce poate inspira inițiative sociale contemporane pentru promovarea rezilienței comunităților afectate de crize.

Identitate culturală: Analiza transformărilor vestimentare și sociale ilustrează modul în care politicile comuniste au influențat identitatea culturală și spirituală a populației, având implicații asupra modului în care comunitățile își percep tradițiile și valorile astăzi.

Înțelegerea economiei planificate: Cercetarea asupra sistemului de aprovizionare și a fenomenului speculației oferă o imagine clară asupra disfuncționalităților economiei planificate sovietice. Aceasta poate ajuta la formularea de politici economice mai eficiente în societățile post-comuniste care se confruntă cu moșteniri similare.

Provocările pieței negre: Investigarea pieței negre ca răspuns la deficitul de bunuri subliniază complexitatea interacțiunilor economice într-un sistem totalitar. Aceasta poate informa discuțiile despre reglementările economice actuale și despre modul în care acestea pot influența comportamentele consumatorilor.

În concluzie, cercetarea asupra vieții cotidiene în RSS Moldovenească nu doar că îmbogățește cunoștințele istorice, dar are și implicații profunde pentru societatea contemporană din punct de vedere social și economic. Rezultatele acestei cercetări pot ghida atât studiile academice viitoare, cât și politicile publice actuale.

8. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului (opțional)

- Colaborare cu Agenția Națională a Arhivelor din Republica Moldova privind digitalizarea documentelor de arhivă necesare elaborării Volumului de documente și studiului științific elaborate în Proiect.

Rezultatul colaborării: au fost cercetate 300 de dosare de documente; au fost digitalizate 500 de documente; 193 documente au fost incluse în Volumul de documente publicat.

- Colaborare cu Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală privind cercetarea subiectului Vestimentației populației din RSS Moldovenească în anii 1944-1961.

Rezultatul colaborării: a fost prezentată o comunicare științifică la Conferința MNEIN și elaborat 1 articol științific la temă.

9. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului (opțional)

10. Dificultățile în realizarea proiectului: financiare, organizatorice, legate de resursele umane etc. (opțional)

11. Recomandări, propuneri (opțional).

Conducătorul proiectului Adrian Dolghi

(numele, prenumele, semnătura)

Data: 05.12.2024

LȘ

**Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice
publicate în anul 2024 în cadrul proiectului**

**Viața cotidiană în RSS Moldovenească în contextul transformărilor politice, sociale și
economice (1944-1961)**

1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografii internaționale

1.2. monografii naționale

DOLGHI, Adrian. *Viața cotidiană în RSS Moldovenească: (1944-1961). Studiu și documente*. Chișinău: S. n., 2024 375 p. ISBN 978-9975-46-955-5.

2. Capitole în monografii naționale/internaționale

3. Editor culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale

4. Articole în reviste științifice

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (cu indicarea factorului de impact IF)

4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

4.4. în alte reviste naționale

5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale

5.1. culegeri de lucrări științifice editate peste hotare

5.2 culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

6.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

6.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

DOLGHI, Adrian. Propaganda comunistă versus asigurarea raționalizată cu produse alimentare și mărfuri industriale de larg consum în RSS Moldovenească (1944-1947). In: *Congresul Național al Istoricilor Români*. Rezumate ale comunicărilor, Chișinău –Suceava, 27-31 august 2024: [ediția a 4-a]. – Chișinău: [S. n.], 2024, p.238-239. ISBN 978-5-36241-280-7.

https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/212363

DOLGHI, Adrian. Aplicarea cunoștințelor și materialelor referitoare la viața cotidiană în RSS Moldovenească în predarea/învățarea istoriei în ciclul gimnazial și liceal: aspecte teoretice și practic. In: *Congresul Național al Istoricilor Români*. Rezumate ale comunicărilor, Chișinău – Suceava, 27-31 august 2024: [ediția a 4-a]. – Chișinău: [S. n.], 2024, p.282. ISBN 978-5-36241-280-7.

https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/212442

DOLGHI, Adrian. The fight against "speculation" in the Moldovan SSR in 1944-1961. In: *The 2nd International Conference "Heritage Capitalisation And Development - Identity, Innovation, Digitalisation, Environment, Awareness And Security" Heritage – Ideas*. October 30-31, 2024, Bucharest, Romania. p. 43-44. (fără ISBN).

https://www.ien.ro/sites/default/files/Heritage-IIDEAS%202024_Book%20of%20abstracts.pdf

7.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

DOLGHI, Adrian. Documentarea vizuală în cercetările Institutului Social român din Basarabia. In: *Conferința Științifică Națională: Istorie, etnografie și spiritualitate în viziunea personalităților basarabene din a doua jumătate a sec. al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea*, 24 septembrie 2024, Chișinău. Chișinău: Editura „Lexon-Prim”, 2024, Ediția 5, pp. 20-21. ISBN 978-9975-172-93-6.

https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/213140

DOLGHI, Adrian. Vestimentația în mediul rural din RSS Moldovenească în anii 1944-1961 (în baza materialului colectat în expedițiile etnografice). In: *Conferința Științifică Națională: Perspective contemporane în etnologie, muzeologie și științele naturii*, Ed. Ediția 35, 23 octombrie 2024, Chișinău. Chișinău: Editura „Lexon-Prim”, 2024, Ediția XXXV, pp. 28-29. ISBN 978-9975-173-01-8.

https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/215099

Notă: vor fi considerate teze și nu articole materialele care au un volum de până la 0,25 c.a.

8. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

8.1. cărți (cu caracter informativ)

8.2. enciclopedii, dicționare

8.3. atlase, hărți, albume, cataloage, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

10.1. manuale pentru învățământul preuniversitar (aprobate de ministerul de resort)

FELEA, Alina, DOLGHI, Adrian, GUMENĂI, Ion, REVENCO-BÂRLADEANU, Ala. *Istoria românilor și universală*. Manual Clasa a VIII-a. Chișinău: Editura Texter, 2024. 176 p. ISBN: ISBN 978-9975-3680-0-1

DOLGHI, Adrian, FELEA, Alina, ENCIU, Nicolae, REVENCO-BÎRLADEANU, Ala. *Istoria românilor și universală*. Manual pentru clasa a 12-a. Chișinău: Știința, 2024. 304 p. ISBN 978-9975-85-476-4.

10.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)

10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice

FELEA Alina, BOLDUMA Viorel, DOLGHI Adrian. *Politică externă, războaie și diplomație. Spațiul românesc în context internațional*. Crestomaie. Chișinău: Lexon-Prim, 2024. 227 p. ISBN 978-9975-173-08-7

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2024

Proiectul: Viața cotidiană în RSS Moldovenească în contextul transformărilor politice, sociale și economice (1944-1961)

Cercetarea vieții cotidiene în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească între anii 1944 și 1961 se bazează pe o analiză detaliată a documentelor istorice și a lucrărilor teoretice ale unor cercetători de renume, precum M. Eliade, F. Braudel și Sh. Fitzpatrick.

Principalele rezultate sunt următoarele: *Au fost incluse în circuitul științific 193 de documente inedite identificate în fondurile Agenției Naționale a Arhivelor, care au fost traduse în limba română și publicate în Volumul „Viața cotidiană în RSS Moldovenească (1944-1965). Studiu și documente.* Aceste vor servi în calitate de surse pentru cercetările următoare în cadrul proiectului.

Au fost elucidate realitățile sociale. Studiul a identificat principalele realități sociale care au definit viața de zi cu zi în RSSM. Acestea includ organizarea socială bazată pe ideologia comunistă, colectivizarea și industrializarea, toate având un impact profund asupra condițiilor de trai ale populației. Regimul comunist a impus un sistem de distribuție centralizat care a dus la lipsuri frecvente de produse esențiale. *Au fost analizate condițiile de trai.* În perioada 1944-1961, cetățenii din RSSM s-au confruntat cu dificultăți semnificative în accesul la alimente și locuințe adecvate. Documentele studiate arată că autoritățile reglementau strict accesul la locuințe și că condițiile de trai erau adesea precare, generând tensiuni sociale. De asemenea, propaganda ideologică era omniprezentă, influențând nu doar educația, ci și relațiile interumane.

A fost elucidat sistemul de remunerare în colhozuri. Au fost evaluate condițiile de muncă din colhozuri, unde sistemul „trudozilelor” a fost un instrument central pentru gestionarea forței de muncă. Deși destinat să eficientizeze producția agricolă, acest sistem s-a dovedit ineficient din cauza salariilor mici și a condițiilor precare, generând nemulțumiri în rândul colhoznicilor

Un aspect important ale cercetărilor pe parcursul anului a fost cercetarea fenomenului luptei cu speculația. Lupta împotriva „speculației” în RSS Moldovenească a implicat o combinație de măsuri administrative, mobilizarea comunității, sancțiuni pentru „speculanți” și eforturi de îmbunătățire a aprovizionării cu produse. Cu toate acestea, provocările economice și sociale au făcut ca aceste măsuri să fie adesea insuficiente, iar fenomenul a persistat în timp. Criminalizarea activității antreprenoriale a dus la formarea unei atitudini negative față de inițiativa privată și mecanismele de piață care au persistat în timp și reprezintă o reminiscență totalitară în mentalitatea populației cu impact asupra vieții economice.

Un alt aspect important al cercetărilor a fost cercetarea Vestimentației în mediul rural. Promovarea noului mod de viață comunist presupunea modele de comportamente, gândire dar și în ce privește aspectul vestimentar, care era diferit de cel tradițional. Detașarea de tradiție a însemnat nu doar modernizarea în stil comunist dar și uniformizarea identității etno-culturale.

Cercetările au subliniat cum politicile comuniste au influențat profund viața cotidiană a cetățenilor din RSS Moldovenească. Transformările sociale și economice au avut un impact durabil asupra identității culturale și spirituale a populației, evidențiind interacțiunea complexă dintre ideologie și realitatea cotidiană.

Research on everyday life in the Moldavian Soviet Socialist Republic between 1944 and 1961 is based on a detailed analysis of historical documents and theoretical works by renowned researchers such as M. Eliade, F. Braudel, and Sh. Fitzpatrick.

The main findings are as follows: 193 unique documents identified in the National Archives Agency have been incorporated into the scientific circuit, translated into Romanian, and published in the volume "Everyday Life in the Moldavian SSR (1944-1965). Study and Documents." These will serve as sources for future research within the project.

Social realities were elucidated. The study identified the main social realities that defined daily life in the MSSR, including a social organization based on communist ideology, collectivization, and industrialization, all of which had a profound impact on the living conditions of the population. The communist regime imposed a centralized distribution system that led to frequent shortages of essential products.

Living conditions were analyzed. From 1944 to 1961, citizens of the MSSR faced significant difficulties accessing food and adequate housing. The studied documents show that authorities strictly regulated access to housing and that living conditions were often precarious, generating social tensions. Additionally, ideological propaganda was pervasive, influencing not only education but also interpersonal relationships.

The remuneration system in collective farms was elucidated. Working conditions in collective farms were assessed, where the "trudozil" system was a central tool for managing labor. Although intended to streamline agricultural production, this system proved inefficient due to low wages and poor conditions, leading to dissatisfaction among collective farmers. An important aspect of research throughout the year was the examination of the fight against speculation. The struggle against "speculation" in the Moldavian SSR involved a combination of administrative measures, community mobilization, sanctions against "speculators," and efforts to improve product supply. However, economic and social challenges made these measures often insufficient, allowing the phenomenon to persist over time. The criminalization of entrepreneurial activity fostered a negative attitude towards private initiative and market mechanisms that have endured over time, representing a totalitarian remnant in the population's mentality affecting economic life. Another significant aspect of research was investigating rural clothing in the Moldavian SSR from 1944 to 1961.

Promoting a new communist lifestyle entailed behavior patterns and thinking as well as changes in clothing styles that differed from traditional norms. The detachment from tradition signified not only modernization in a communist style but also the uniformization of ethno-cultural identity. The research highlighted how communist policies profoundly influenced the daily lives of citizens in the Moldavian SSR. Social and economic transformations had a lasting impact on the cultural and spiritual identity of the population, emphasizing the complex interaction between ideology and everyday reality.

Conducătorul proiectului Adrian Dolghi

(numele, prenumele, semnătura)

Data:

05.12.24

LŞ

Anexa 3 (obligatoriu)

**Executarea devizului de cheltuieli,
conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2024**

Cifrul proiectului: 24.00208.0807.09/PD I

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Burse de studii a studenților autohtoni	281211	140,4		140,4
Servicii de editare	222910	30,0		30,0
Servicii neatribuite altor aliniate	222999	1,6		1,6
Total		172,0		172,0

Rector Alexandra Barbăneagră _____

(numele, prenumele, semnătura)

Contabil (economist) Elena Siculțan _____

(numele, prenumele, semnătura)

Conducătorul proiectului Adrian Dolghi _____

(numele, prenumele, semnătura)

